

Araştırma Makalesi

Sığınmacı Ve Mültecilerde Psikolojik Dayanıklılık Üzerinde Sosyal Desteğin Etkisi

The Effect Of Social Support On Psychological Resilience in Asylum Seekers and Refugees

Cengiz KILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi Atatürk Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
cengiz.kilic@atauni.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1640-0132>

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
06.04.2021	06.05.2021	26.05.2021

Öz

İnsanoğlu tarih boyunca çeşitli faktörlere bağlı olarak göç etmek zorunda kalmıştır. Özellikle son yıllarda ülkemizde de dışarıdan göç edenlerin sayısı bir hayli artmıştır. Bu artışla beraber uyum süreci önem kazanmıştır. Bu amaçla bu çalışmada ülkemize göç etmiş olan sığınmacı ve mültecilerin uyumunda psikolojik dayanıklılıkları üzerinde algılanan sosyal desteğin etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Erzurum ilinde yaşamlarını sürdüren toplam 190 sığınmacı ve mülteci oluşturmaktadır. Araştırma formunda araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara ilişkin Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Kısa Formu ve yer verilmiştir. Çalışmanın sonuçları, sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından arkadaş ile özel kişi alt boyutlarının önemli yordayıcılar olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Sığınmacı, mülteci, psikolojik dayanıklılık, sosyal destek

Abstract

Human beings have had to migrate due to various factors throughout history. Especially in recent years, the number of immigrants in our country has increased considerably. With this increase, the adaptation process has gained importance. For this purpose, this study aims to reveal the effect of perceived social support on the psychological resilience of asylum seekers and refugees who have immigrated to our country. The sample of the study consists of 190 asylum seekers and refugees living in the province of Erzurum. In line with the purpose of the study, the Demographic Information Form regarding the participants, the Multidimensional Perceived Social Support Scale and the Short Form of the Psychological Resilience Scale are included in the research form. The results of the study show that the sub-dimensions of perceived social support, friend and private person, are important predictors on the psychological resilience of refugees and asylum seekers.

Keywords: Asylum seeker, refugee, psychological resilience, social support

1. Giriş

İnsanoğlu başa çıkma becerilerinin geçici olarak yetersiz kaldığı, yoğun bir belirsizliğin yaşandığı ve karmaşaya neden olan pek çok olay ya da durumla karşı karşıya kalmaktadır. Yaşam süreci

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Kılıç, C., 2021, Sığınmacı Ve Mültecilerde Psikolojik Dayanıklılık Üzerinde Sosyal Desteğin Etkisi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(2), 1006-1020

içinde öylesine zorlu bir değişiklik söz konusudur ki kişi bunu nasıl çözümleyeceğini bilemez, zorlu ve içinden çıkılmaz koşullar altında kontrolünü kaybetme korkusu ve çaresizlik yaşanır. Stres yaratan, baş etmede güçlük yaşanan ve belirli bir süre devam eden bu yaşam olayları insan yaşamında unutulmaz izler bırakır. Ruhsal dengenin bozulması ile ruhsal bunalımın meydana gelmesi arasında kalan bu döneme kriz adı verilir. Krizler; ergenlik, kariyer veya iş değiştirmek, evlenmek, çocuk sahibi olmak, emekli olmak gibi gelişimsel olabileceği gibi bir yakının kaybı, hastalık, ölüm, iflas, saldırıya uğrama, doğal afetler ya da göç gibi aniden gelişen ve önceden kestirilemeyen yani durumsal olabilir. İster gelişimsel ister durumsal olsun krizlerle başa çıkmada maddi ve manevi pek çok faktörün yanı sıra dayanıklılık faktörü de literatürde dikkat çekmektedir.

Dayanıklılık genellikle “önemli zorluklar bağlamında olumlu adaptasyonu kapsayan bir süreç” olarak tanımlanır (Luthar, Cicchetti ve Becker [2000](#), s. 543). Kimi bireyler zorlu süreçler karşısında anksiyete ve depresyon gibi çeşitli sıkıntılar yaşarken, kimileri ise bu tür zorlu süreçlerin ortaya çıkardığı olumsuz ruh halinden kısa sürede çıkabilmekte ve normal yaşamlarına dönebilmektedirler. Bireylerin bu olumsuz koşulların üstesinden başarıyla gelebilme ve yeni duruma uyum sağlayabilme yeteneği psikolojik dayanıklılık olarak ifade edilmektedir (Doğan, 2015, s.93). Bu noktada iyimserlik, aktif başa çıkma gibi psikolojik dayanıklılığı artırabilecek özellikleri veya faktörleri belirlemek önemlidir. Bu faktörler arasında sosyal destek teorik ve ampirik literatürde büyük ilgi görmüştür (Süleymanov, Sönmez, Demirbaş Ünver ve Akbaba, 2017; Gez, 2018). Sosyal destek, "danışmanlık, bilgi ve hizmetlere erişim, görev ve sorumlulukların paylaşımı ve beceri edinme gibi alıcı için değeri olan maddi ve kişilerarası kaynakları sağlayan (veya potansiyel olarak sağlayabilen) sosyal ilişkiler" olarak tanımlanmıştır (Thompson, Flood ve Goodvin [2006](#), s. 2). Sosyal destek; (1) sosyal etkileşimde iletişim ağının büyüklüğü ve sıklığını içeren yapısal boyut ile (2) duygusal (örneğin: sevgi ve empati) ve enstrümental (örneğin: hediye, para yardımı) bileşenleri içeren işlevsel boyut olmak üzere iki boyutlu bir yapıya sahiptir (Charney, 2004).

Yapılan çok sayıda çalışmada sosyal destek sisteminin bireyin sosyolojik ve psikolojik sorunlarının çözümü, önlenmesi ve tedavisinde, zorlanmalı durumlarla başa çıkılabilmesinde güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur. Nitekim sosyal destek ağı daha geniş olan bireylerin zorlukların üstesinden gelmede daha başarılı olduğu bilinmektedir. Sosyal destek düzeyinin (aile, arkadaş, özel bir insan) yüksek olmasının yalnızlığın azalmasında etkili olduğu yapılan çalışmalarda da görülmektedir (Aydiner Boylu, Günay, Ersoy, 2019, s.218). Sosyal desteğin, endişe ve çaresizlik duygusunu azalttığı, bireyin kendine güvenini artırdığı, stresin daha kolay tolere edilmesini sağladığı (Kahriman ve Yeşilçiçek (2007, s.11) ve depresyon düzeyini azalttığı (Aydiner Boylu ve Hazer, 2012, s.32) yapılan çalışmalardan elde edilen diğer sonuçlardır. Aydiner Boylu ve Günay (2018, s.1351) tarafından yapılan çalışmada da sosyal destek düzeyinin yaşam doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aksine sosyal destek yetersizliğinin olumsuz olaylar karşısında anksiyete, çaresizlik ve değersizlik duygularının yaşanma olasılığını artıracak açıktır (Sorias, 1988; Görgü, 2005, s. 40). House (1981) sosyal destek sistemlerinin yaşam durumlarını olumsuz etkileyen bazı elementleri elimine ederek veya etkisini azaltarak, olumsuz yaşam durumları karşısında bireyin dayanma gücünü artırarak ve böylece sağlık durumunun iyileşmesine katkıda bulunarak, çevresel stresörlerin etkilerine karşı kısmen veya tümüyle tampon görevi yaparak bireylere yardım ettiğini ifade etmiştir. Gez (2018) tarafından yapılan çalışma da psikolojik sağlamlıkla sosyal destek arasında bir ilişki olduğunu ve algılanan aile desteğinin psikolojik sağlamlığı yordadığını ortaya koymaktadır.

Zorlu yaşam olayları arasında özellikle son dönemlerde artış gösteren göç olayı önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve çevresel sorunların yanı sıra fiziksel ihtiyaçlar ve zorunluluklar bireylerde yer değiştirme ihtiyacını doğurmuştur. Ancak göçün amacı ve niteliği her ne kadar farklılık gösterse de çoğu zaman bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kaynak arayışı ya da yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Daha iyi bir yaşam beklentisi amacıyla gerçekleştirilen göçün sonuçlarının bu doğrultuda gerçekleşmesi her zaman mümkün olmayabilir. Göçün ülkelerarasında (dış göç) gerçekleşmesi durumunda bireylerin bu amacına ulaşması farklı dil, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan sorunlar başta olmak üzere barınma, eğitim, istihdam ve sosyal izolasyon gibi pek çok sorun nedeniyle çok daha güç olabilir. Nitekim Ersoy ve Ala (2019) tarafından yapılan çalışmada ev sahibi halkın sığınmacı ve göçmenleri bir güvenlik tehdidi ve bazı sosyal sorunlarda artış olmasının nedeni olarak gördüğüne dair bulgular saptanmıştır. Dolayısıyla zorlu bir süreç olarak değerlendirilebilen göç sonucunda yeni bir çevreye uyumun sağlanması göç eden birey ve ailelerin yaşam kalitesi açısından değer taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışma özellikle son yıllarda büyük oranda dış göç alan ülkemizdeki sığınmacı ve mültecilerin bu süreçte uyumunda etkili olan psikolojik dayanıklılıkları üzerinde algılanan sosyal desteğin etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2. Yöntem

2.1. Katılımcılar

Araştırma Erzurum ilinde yaşamlarını sürdüren sığınmacı ve mültecilerle yürütülmüştür. Sığınmacı ve mültecilerle çalışma yapmak için Erzurum İl Özel İdaresi ile görüşülmüş ve gerekli izinler alınmıştır. Bu kapsamda toplam 250 sığınmacı ve mülteci ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, ancak çalışmada sığınmacı ve mültecilerin 45'inin görüşmeyi yarıda bırakması, 15 araştırma formunun hatalı veya eksik doldurulması sonucu 60 araştırma formu değerlendirmeye alınamamıştır. Bu doğrultuda sığınmacı ve mültecilerle görüşmeler sonucu elde edilen toplam 190 araştırma formu değerlendirmeye alınmıştır.

2.2. Süreç

Araştırmada veri toplama aşamasına geçilmeden önce hazırlanan araştırma formunun uygunluğuna ilişkin Karabük Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Daha sonra araştırma formunun sığınmacı ve mültecilere uygulanabilmesi için Erzurum Sosyal Hizmet İl Müdürlüğü ve Erzurum İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne gerekli başvurular yapılarak resmi izinler alınmıştır. Araştırma formu sığınmacı ve mülteciler ile yüz yüze ve tercüman aracılığıyla doldurulmuştur. Araştırmacılar, form doldurulmadan önce çalışmanın amacı, içeriği ve araştırma formunun nasıl doldurulması gerektiğine ilişkin açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu açıklamalardan sonra araştırmacılar aynı zamanda konuya yönelik sığınmacı ve mülteciler tarafından yöneltilen soruları cevaplandırmışlardır. Araştırma formunun uygulanması aşamasında aynı zamanda sığınmacı ve mültecilere bu çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, formun doldurulması sırasında istedikleri herhangi bir aşamada bırakabileceklerine ilişkin açıklama da yapılmıştır. Araştırma formunun sığınmacı ve mülteciler tarafından doldurulması yaklaşık 25 – 30 dk aralığında sürmüştür. Çalışmanın veri toplama aşaması Nisan ve Mayıs 2020 tarihleri arasında yaklaşık 8 hafta sürmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sığınmacı ve mültecilerin sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve başetme stratejilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan araştırma formu kullanılmıştır. Araştırma formunda araştırmanın amacı doğrultusunda katılımcılara ilişkin Demografik Bilgi Formu, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Kısa Formu ve yer verilmiştir.

Demografik Bilgi Formu: Araştırma formunda katılımcılar hakkında genel bilgiler edinmek amacıyla cinsiyet, yaş, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, birlikte yaşanan kişiler, öğrenim durumu, çalışma durumu, geline ülke, Türkiye'de kalma süresi, Türkiye'de arkadaşlara sahip olma durumu, Türkçe dil bilgisi düzeyi gibi sorulara yer verilmiştir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Zimet ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilmiş olan çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği öznel olarak değerlendirilen toplam

12 maddeden oluşmaktadır. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği aile, arkadaşlar ve önemli kişiler olmak üzere üç farklı kaynaktan algılanan sosyal desteğin yeterliliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan 3, 4, 8 ve 11. maddeler ailelerden, 6, 7, 9 ve 12. maddeler arkadaşlardan, 1, 2, 5 ve 10. maddeler önemli kişilerden alınan sosyal desteğin yeterliliğini ölçmektedir. Ölçek 7’li Likert tarzında olup, “kesinlikle katılmıyorum (1) – kesinlikle katılıyorum (7)” aralığında derecelendirilmektedir. Her soru için 1 sosyal desteğin en düşük düzeyine 7 ise en yüksek düzeyine karşılık gelmektedir. Her bir destek kaynağına ilişkin maddelerden alınan puanlar kendi içlerinde toplanarak üç ayrı sosyal destek puanı, üç ayrı tür sosyal destek puanlarının toplanmasıyla da genel bir sosyal destek puanı elde edilmektedir. Zimet ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan ölçek üç farklı örneklem grubu 265 gebe kadın, 75 ailesi ile birlikte yaşayan ergen ve 55 pediatri asistanı ile test edilmiştir. Elde edilen sonuçlardan aile, arkadaş ve özel kişiler üç alt boyutunda ölçeğin iç güvenirlik katsayılarının oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda ölçek, üç alt ölçek yapısını doğrulayan güçlü faktör geçerliği göstermiştir (Zimet, 1990, s.614-165).

Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Eker ve arkadaşları tarafından (2001) her biri 50 katılımcıdan oluşan psikiyatri grubu, cerrahi grubu ve rastgele seçilmiş hasta ziyaretçilerinin oluşturduğu normal grup olmak üzere üç farklı örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Eker ve arkadaşlarının (2001) çalışmasına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin Türkçe versiyonunun, orijinal formunda olduğu gibi üç boyutlu bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Cronbach Alfa iç güvenirlik katsayısı toplam ölçek için .89, aile alt boyutu için .85, arkadaş alt boyutu için .88 ve özel kişi alt boyutu için .92 olarak hesaplanmıştır (Eker vd., 2001, s.21). Bu çalışma kapsamında çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin Cronbach alfa değeri .79 bulunmuştur.

Kısa Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği: Psikolojik dayanıklılık ölçeği bireylerin psikolojik olarak dayanıklılıklarını veya stresle baş edebilme yeteneklerini ölçmek amacıyla Smith ve arkadaşları tarafından iki öğrenci grubu (n=128, n=64), kardiyak rehabilitasyon hastası (n=112), fibromiyaljisi olan (n=20) veya sağlıklı kontrol olan (n=30) 50 kadın olmak üzere dört farklı örneklem grubu ile geliştirilmiştir. Psikolojik dayanıklılık ölçeği toplam 6 maddeden oluşmakta “hiç uygun değil (1) – tamamen uygun (5)” seçeneklerinden biri ile değerlendirilebilen 5’li Likert tarzında bir öznel değerlendirme ölçeğidir. Ölçekte yer alan 2., 4. ve 6. maddeler tersten kodlanmakta, tersten kodlanan maddeler çevrildikten sonra alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılığa işaret etmektedir (Smith vd., 2008, s.195).

Kısa psikolojik dayanıklılık ölçeğinin Türk kültürüne uyarlama çalışması Doğan (2015) tarafından üniversitede lisans öğrenimi gören 295 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Doğan (2015) tarafından gerçekleştirilen açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerine göre ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi Türkçe uyarlama çalışmasında da tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .83 olarak belirlenmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmada Kısa Psikolojik Dayanıklılık ölçeğinin iç güvenirlik katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde sosyal desteğin etkisini belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nicel araştırma yönteminin amacı ölçülmek istenilen konuya ilişkin bireylerin tutum ve davranışlarına ilişkin verileri nicel tekniklerle (gözlem, deney ve test yoluyla vb.) sayısal olarak toplamak, sınıflandırmak, analiz etmek ve yorumlamaktır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2012, s. 5). Çalışma kapsamında araştırma formu yoluyla toplanmış olan veriler öncelikle “SPSS for Windows 22.0” programına sayısal olarak girilmiştir. Veriler “SPSS for Windows 22.0” programına girildikten sonra verilerde hata veya eksiklik olup olmadığı kontrol edilmiş, gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra verilerin frekans tabloları hazırlanmış, ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Aynı zamanda araştırma formunda yer alan çok boyutlu algılanan

sosyal destek ölçeği ile kısa psikolojik dayanıklılık ölçeğinin güvenirlik değerlerine de bakılmıştır.

Çalışma kapsamında yararlanılmış olan çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği ile kısa psikolojik dayanıklılık ölçeğinin normal bir dağılım gösterip göstermediğini görebilmek amacıyla “Kolmogorov-Smirnov” (n sayısının 50’nin üzerinde olması nedeniyle) testi uygulanmıştır. Ayrıca basıklık (skewness) ve çarpıklık (kurtosis) değerleri de kontrol edilmiştir. Kısa psikolojik dayanıklılık ölçeğinin “Kolmogorov-Smirnov” testi sonucunda $p > 0.05$ ($p = .178$) değeri anlamsız bulunmuştur. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin geneli $p > 0.05$ ($p = .068$), aile alt boyutu $p > 0.05$ ($p = .200$), arkadaş alt boyutu $p > 0.05$ ($p = .123$) ve özel kişi alt boyutu $p > 0.05$ ($p = .200$) için ayrı ayrı “Kolmogorov-Smirnov” testine bakılmıştır. Ölçeğin geneli ve alt boyutları için “Kolmogorov-Smirnov” test sonuçlarının anlamsız olduğu belirlenmiştir. Normalite testinin yanı sıra çarpıklık ve basıklık katsayıları da incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell’e (2013, s.78) göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının +2 ile -2 sınırları içinde olması verilerin normal dağılım gösterdiğine kanıt olarak kabul edilmektedirler. Hem çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeği hem de kısa psikolojik dayanıklılık ölçeğinin basıklık ve çarpıklık katsayıları +2 ile -2 sınırları içinde yer aldığından istatistiksel analizlerde parametrik testler uygulanmıştır (Seçer, 2017, s.23, Tabachnick ve Fidell, 2013, s.78-83).

Sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları ile bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla “İlişkisiz Örneklem T-Testi” ve “Tek Faktörlü Varyans Analizi” parametrik testleri uygulanmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) sonucunda bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki farklılığın önemli bulunması durumunda farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Çoklu Karşılaştırma Testi (LSD) kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2008, s.67). Katılımcıların psikolojik dayanıklılıkları üzerinde sosyal desteğin etkisini belirleyebilmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir (Büyüköztürk, 2008, s.91).

3. Bulgular

Erzurum ilinde sığınmacı ve mülteci olarak yaşamlarını sürdüren ve çalışmaya gönüllü olarak katılan bireylerin %51.1’ini erkekler, %48.9’unu kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması yaklaşık 26 ($S = 7.53$) olup, 18 ile 55 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların 4’te 3’ü (%74.7) bekârdır. Sığınmacı ve mülteciler arasında üniversite mezunu olduklarını belirtenlerin oranı en yüksek (%42.6) olup, yaklaşık 3’te ikisi (%63.2) herhangi bir işte çalışmamakta katılımcıların sadece %36.8’i çalışmaktadır. Sığınmacı ve mülteciler arasında çocuk sahibi olmayanların oranı (%77.4), çocuk sahibi olduklarını belirtenlerden (%22.6) daha fazladır. Bulundukları ilde ailesi ile birlikte yaşayanların oranı (%45.3), yalnız (%34.2) veya arkadaşları ile (%20.5) yaşayanlardan daha yüksek orana sahiptir.

Çalışmaya gönüllü olarak katılan mülteci ve sığınmacı katılımcıların %34.7’si Afganistan, %26.8’i İran, %12.1’i Suriye ve %26.3’ü diğer Asya ve Afrika ülkelerinden gelmiştir. Katılımcıların Türkiye’de kalma süreleri 1 yıl ile 15 yıl arasında değişmekte olup, ortalama kalma süresi 3 yıl ($S = 2.14$) olarak belirlenmiştir. Sığınmacı ve mültecilerin Türkiye’de kalma süresi açısından bakıldığında son bir yıldır Türkiye’de yaşamını sürdürenlerin oranı (%31.6), daha uzun süredir Türkiye’de olanlardan yüksektir. Katılımcılar arasında Türk arkadaşları olduğunu belirtenlerin oranı (%68.4), Türk arkadaşına sahip olmadıklarını (%31.6) belirtenlerden daha fazladır. Aynı zamanda katılımcıların %48.4’ü Türkçe dil bilgisi düzeylerinin iyi olduğunu ifade ederken, %42.6’sı orta düzeyde olduğunu belirtmiştir, katılımcılar arasında Türkçe dil bilgisi düzeylerinin kötü olduğunu belirtenlerin oranı sadece %8.9’dur (Tablo 1).

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Demografik Bilgiler	N	%	Demografik Bilgiler	N	%
Cinsiyet			Gelinen Ülke		
Kadın	93	48,9	Afganistan	66	34,7
Erkek	97	51,1	İran	51	26,8
Yaş					
(Ort.=25,77; S=7,53)	Min.=18	Max.=55	Suriye	23	12,1
Medeni Durum			Diğer (Asya ve Afrika ülkeleri)	50	26,3
Evli	48	25,3	Türkiye’de Kalma Süresi	Min.=1	Max.=15
Bekâr	142	74,7	(Ort.=3,01; S=2,14)		
Öğrenim Durumu			1 Yıl	60	31,6
En fazla ilkokul	21	11,1	2 Yıl	31	16,3
Ortaokul	27	14,2	3 Yıl	29	15,3
Lise	61	32,1	4 Yıl	36	18,9
Üniversite	81	42,6	5 Yıl ve daha fazla	34	17,9
Çalışma Durumu			Türk arkadaşlara sahip olma durumu		
Çalışıyor	70	36,8	Türk arkadaşları var	130	68,4
Çalışmıyor	120	63,2	Türk arkadaşları yok	60	31,6
Çocuk Sahibi Olma durumu			Türkçe Dil Bilgisi Düzeyi		
Çocuk yok	147	77,4	İyi	92	48,4
Çocuk var	43	22,6	Orta	81	42,6
Birlikte yaşanan kişiler			Kötü	17	8,9
Aile	86	45,3			
Yalnız	65	34,2			
Arkadaş	39	20,5			

Sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları ile demografik değişkenler (cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, çalışma durumu, birlikte yaşanan kişiler, gelinen ülke, Türk arkadaşlara sahip olma durumları ve Türkçe dil bilgisi düzeyi) arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla uygulanan “İlişkisiz Örneklem T-Tesi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi” sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları ile öğrenim durumları ($F=3.220$; $sd=3-186$; $p<0.05$) arasında istatistiksel bir anlamlılık vardır. Çoklu karşılaştırma testine göre en fazla ilkokul öğrenimi gören katılımcılar (Ort.=17.1, $S=3.0$) ile üniversite mezunu (Ort.=19.2, $S=3.7$), lise mezunu (Ort.=17.8, $S=3.7$) ile üniversite mezunu olanlar (Ort.=19.2, $S=3.7$) arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları ile geldikleri ülke ($F=2.857$; $sd=3-186$; $p<0.05$) arasında da istatistiksel olarak farklılık önemlidir. LSD testi analizine göre Afganistan’dan

gelenler (Ort.=17.8, S=3.6) ile İran'dan gelenler (Ort.=19.5, S=3.7), ayrıca İran'dan gelenler (Ort.=19.5, S=3.7) ile Suriye'den gelenler (Ort.=17.7, S=1.7) arasındaki fark anlamlıdır. Türkçe dil bilgisi düzeyleri ($F=4.081$; $sd=2-187$; $p<0.05$) değişkeni ile katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları Tek Yönlü Varyans Analizine göre farklılaşmaktadır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçları iyi düzeyde Türkçe dil bilgisine sahip olanlar (Ort.=19.1, S=3.6) ile orta düzeyde Türkçe dil bilgisine sahip olanlar (Ort.=17.8, S=3.4), iyi düzeyde Türkçe dil bilgisine sahip olanlar (Ort.=19.1, S=3.6) ile kötü düzeyde Türkçe dil bilgisine sahip olanlar (Ort.=17.2, S=2.4) arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan cinsiyet ($t=1.410$; $sd=188$; $p>0.05$), medeni durum ($t=0.181$; $sd=188$; $p>0.05$), çalışma durumu ($t=0.258$; $sd=188$; $p>0.05$), birlikte yaşanan kişiler ($F=2.193$; $sd=2-187$; $p>0.05$), Türk arkadaşlara sahip olma ($t=1.800$; $sd=188$; $p>0.05$) gibi demografik değişkenler ile katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Psikolojik Dayanıklılıkları ile Demografik Değişkenlere İlişkin İstatistiksel Analizler

Demografik Bilgiler	N	%	Ort.	S	İstatistiksel test	ANOVA –
					İlişkisiz Örneklem T-Test	LSD Testi Sonucu
					ANOVA	
Cinsiyet					$t=1.410$; $sd=188$; $p=.160$	
Kadın	93	48,9	18,8	3,4		
Erkek	97	51,1	18,1	3,6		
Medeni Durum					$t=0.181$; $sd=188$; $p=.856$	
Evli	48	25,3	18,5	2,0		
Bekâr	142	74,7	18,4	3,9		
Öğrenim Durumu					$F=3.220$; $sd=3-186$; $p=.024^*$	İlkokul – Üniversite
En fazla ilkokul	21	11,1	17,1	3,0		Lise – Üniversite
Ortaokul	27	14,2	18,1	1,6		
Lise	61	32,1	17,8	3,7		
Üniversite	81	42,6	19,2	3,7		
Çalışma Durumu					$t=0.258$; $sd=188$; $p=.797$	
Çalışıyor	70	36,8	18,5	3,0		
Çalışmıyor	120	63,2	18,4	3,7		
Birlikte yaşanan kişiler					$F=2.193$; $sd=2-187$; $p=.114$	
Aile	86	45,3	18,4	3,2		
Yalnız	65	34,2	17,8	3,5		
Arkadaş	39	20,5	19,3	4,1		
Gelinen Ülke					$F=2.857$; $sd=3-186$; $p=.048^*$	Afganistan – İran
Afganistan	66	34,7	17,8	3,6		İran – Suriye
İran	51	26,8	19,5	3,7		
Suriye	23	12,1	17,7	1,7		
Diğer (Asya ve Afrika ülkeleri)	50	26,3	18,4	3,6		

Türk arkadaşlara sahip olma durumu					t=1.800; sd=188; p=.073	
Türk arkadaşları var	130	68,4	18,7	3,7		
Türk arkadaşları yok	60	31,6	17,7	2,8		
Türkçe Dil Bilgisi Düzeyi					F=4.081; sd=2-187; p=.018*	
İyi	92	48,4	19,1	3,6		İyi – Orta
Orta	81	42,6	17,8	3,4		İyi – Kötü
Kötü	17	8,9	17,3	2,4		

* p<0.05

Sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılık puanları ile algılanan sosyal destek puanları arasındaki ilişkinin yönünü ve düzeyini belirlemek amacıyla Bivariate Korelasyon analizi yapılmıştır. Katılımcıların psikolojik dayanıklılıkları ile çok boyutlu algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından arkadaş boyutu ile ($r=.274$, $p<0.01$) düşük düzey pozitif, özel kişi boyutu ile ($r=-.145$, $p<0.05$) düşük düzey negatif bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık puanları ile aile ($r=-.019$, $p>0.05$) alt boyutu ve çok boyutlu algılanan sosyal destek geneli ile ($r=.037$, $p>0.05$) arasında ilişki söz konusu değildir (Tablo 3).

Tablo 3. Korelasyon Analizi

Değişkenler	Aile	Arkadaş	Özel Kişi	ÇBASD	PD
1. Aile	1				
2. Arkadaş	,410**	1			
3. Özel Kişi	,268**	,435**	1		
4. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek (ÇBASD)	,736**	,791**	,757**	1	
5. Psikolojik Dayanıklılık (PD)	-,019	,274**	-,145*	,037	1

*p<0.05, **p<0.01

Basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre bağımsız değişkenlerin (çok boyutlu algılanan sosyal destek, aile alt boyutu, arkadaş alt boyutu ve özel kişi alt boyutu) sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılık puanları üzerindeki etkisi Tablo 4’de yer almaktadır. Tablo 4’e göre bağımsız değişkenlerin sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıklarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir ($R=.417$, $R^2=.174$, $F=13.065$, $p<.001$). Katılımcıların psikolojik dayanıklılıklarına ilişkin toplam puanların %17.4’ünün çok boyutlu algılanan sosyal destek ve alt boyutları ile açıklandığı söylenebilir.

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerden sadece arkadaş ($t=5.862$, $p<.001$) ve özel kişi ($t=-4.195$, $p<.001$) alt boyutlarının önemli yordayıcılar olduğu görülmektedir. Aile ($t=-1.688$, $p>0.05$) alt boyutunun önemli bir etkiye sahip olmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	β	t	P	R	R ²	F
					.417	.174	13.065*
	17,272		17,736	,000			
Aile	-,074	-,124	-1,688	,093			
Arkadaş	,300	,461	5,862	,000			
Özel Kişi	-,180	-,312	-4,195	,000			

*p<0.001

4. Tartışma

Son yıllarda uluslararası göç olgusu sadece gelişmiş ülkelerin değil aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerin de üzerinde önemle durduğu sosyal sorunların başında yer almaktadır. Bu nedenle bu çalışma farklı nedenlerden ötürü ülkelerinden Türkiye'ye gelmiş olan sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde sosyal destek sistemlerinin etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile öğrenim durumu, geline ülke ve Türkçe dil bilgisi düzeyleri arasındaki ilişkinin önemli olduğu görülmektedir. Öğrenim düzeyi bireylerin yaşam içinde ortaya çıkabilecek krizlerle mücadele etmelerinde farklı çözüm yollarının ortaya konulmasında, ayrıca farklılıklara uyum sağlama davranışları üzerinde etkili olabilir. Geline ülke ile göç edilen ülkenin toplumsal yapısındaki benzerliklerin çok olması ya da geline ülkedeki yaşam koşullarının daha zorlu ve stresli olmasının göç edilen ülkeye uyum sağlamayı kolaylaştırdığı ve psikolojik dayanıklılığı etkilediği söylenebilir.

Regresyon analizi sonucunda elde edilen bulgulara göre sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıkları üzerinde algılanan sosyal desteğin alt boyutlarından arkadaş ile özel kişi alt boyutlarının önemli yordayıcılar olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile arkadaş ve özel kişi gibi sosyal destek sistemlerine sahip olan sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılıklarının yükseldiğini söylemek mümkündür. Nitekim ilgili literatür de algılanan sosyal destek ile dayanıklılık arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (Süleymanov, Sönmez, Demirbaş Ünver ve Akbaba, 2017; Gez, 2018; Mancini, Littleton ve Grills, 2015, Nicholas & Leuner, 1999; Terzi, 2008). Örneğin Peltonen ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmada yüksek dayanıklılık düzeyine sahip olan çocukların daha iyi arkadaşlık ilişkilerinin olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada sosyal destek ve akran ilişkilerinin zor koşullarda koruyucu faktörler haline geldiği gözlenmiştir. Demir ve Aliyev (2019) tarafından savaş mağduru Suriyeli göçmenlerde dayanıklılığın kaynaklarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ev sahibi topluluğun desteği, göçmen desteği ve aile üyelerinden desteği içeren sosyal desteğin koruyucu faktörler olduğu belirlenmiştir. Cortes and Buchanan (2007) tarafından yapılan çalışmada da algılanan sosyal destek, dayanıklılık ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki vurgulanmıştır.

Aynı zamanda sosyal desteğin fiziksel ve zihinsel sağlığı nasıl geliştirdiğine dair yapılan çalışmalar, zengin sosyal ağların bireylerin riskli davranışlarını azaltabileceği (Rozanski, Blumenthal ve Kaplan, 1999), negatif değerlendirmeleri önlediği (Fontana, Kerns, Rosenberg ve Colonese, 1989), ve tedaviye uyumu artırdığını ortaya koymaktadır (Moos ve Schaefer, 1993).

Baş çıkma davranışları ve psikolojik dayanıklılık, bireyin stresli durumlar, zorluklar, travmatik olaylar karşısında toparlanma ve strese uyum sağlama becerisini artırma; zihinsel ve fiziksel sağlığı sürdürmede önemli stratejiler olarak tanımlanmıştır (Hart, Brannan, & De Chesnay, 2014). Bireylerin yeterli düzeyde dayanıklı olmamaları ve başa çıkma becerilerine sahip olmamaları durumunda stresli olaylar (afetler, felaketler, salgınlar vb.) karşısında olumsuz zihinsel ve

psikolojik sonuçlara maruz kalmaları muhtemeldir (Labrague ve diğerleri, 2018; Duncan, 2020). Akranlar, meslektaşlar, aile ve arkadaşlardan gelen desteğin, bireylerin tehditler ve strese neden olan olaylar karşısında duygusal dengeyi sürdürmelerine yardımcı olduğu da belirtilmiştir (Langford ve diğerleri, 1997). Daud, Klinteberg ve Rydelius (2008) tarafından yapılan çalışma bulguları ışığında destekleyici aile ilişkileri, iyi akran ilişkileri, yeterli duygusal ifade ve sosyal hayattaki refah psikolojik sağlamlığın göstergelerini oluşturmaktadır. Topbay (2016) tarafından yapılan araştırmada algılanan sosyal destek ve aile işlevlerinin, psikolojik sağlamlık düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Weiss (2002) yapmış olduğu çalışmada psikolojik dayanıklılığın sosyal destekle ilişkili olduğu, sosyal desteğin ise stresin olumsuz etkilerini azalttığı sonucuna varmıştır. Benzer şekilde Ganellen ve Blaney (1984) tarafından yapılan çalışmada, psikolojik sağlamlık ile sosyal destek arasında anlamlı bir ilişki olduğu, sosyal desteğin ise yaşam stres düzeyi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Malkoç ve Yalçın (2015) tarafından yapılan araştırmada, aile, arkadaşlar ve önemli diğer kişiler tarafından algılanan sosyal desteğin psikolojik mutluluğa önemli katkıda bulunduğu, direnç arttıkça, psikolojik iyilik halinin arttığı ve sosyal destek ve baş etme becerilerinin, esneklik ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkiye ayrı ayrı aracılık ettiği saptanmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak sığınmacı ve mültecilerin uyumunda güçlendirme yaklaşımından faydalanılması önerilebilir. Bireylere, ailelere, gruplara ve toplumlara kendi içlerindeki ve çevrelerindeki kaynakları keşfetmelerine ve kullanmalarına yardımcı olma isteğini ve yardımcı olma sürecini ifade eden güçlendirme yaklaşımı ile farklı kültürlerden gelen bireylerin uyum süreci hızlandırılabilir. Ayrıca sığınmacı ve mültecilerin bu süreçte kültürel olarak farklı danışanlarla grup terapilerinde yer alması güçlü yönlerini keşfetmenin yanı sıra desteklerin de keşfedilmesine olanak sağlayacaktır. Aynı zamanda nicel araştırmaların yanı sıra daha derinlemesine bilgi toplamak amacıyla veriler nitel araştırma yöntemleri ile de toplanmalıdır. Kısa bir süre zarfında toplanan verilerle yetinmetip daha uzun bir dönemi kapsayan boylamsal çalışmalar da sürece ilişkin bilgi edinilmesine katkı sağlayacaktır. Böylece sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılığı üzerinde etkili olan farklı faktörlere ilişkin de bilgi edinilmesi sağlanarak bu bilgiler oluşturulacak program ve politikalara katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla gelecekte yapılacak olan çalışmalarda sığınmacı ve mültecilerin psikolojik dayanıklılık ve sosyal destek mekanizmalarının dışında göç edilen ülkeye uyumunu artıracak faktörlerin saptanması gerek mültecilerin gerekse göç edilen ülkenin yerel halkının yaşam kalitesi açısından katkı sağlayacaktır.

Yapılan her araştırmada olduğu gibi bu araştırma kapsamında da bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Önemli sınırlılıklardan biri zaman ve maliyet açısından örnekleme ulaşma sıkıntısının yaşanmasıdır. Diğer önemli bir sınırlılık sığınmacı ve mültecilerle iletişim kurmada yaşanan güçlüklerdir. Aynı zamanda sığınmacı ve mültecilerin görüşmeler sırasında kendilerini güvende hissetmemeleri ve tedirginlik yaşamaları da yaşanan önemli bir diğer sınırlılıktır.

Kaynakça

- Aydiner Boylu, A., Hazer, O. (2012). An analyses of the factors affecting the perceived social support among the elderly. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(1), 31-40.
- Aydiner Boylu, A., Günay, G. (2018). Yaşlı bireylerde algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1351-1363.
- Aydiner Boylu, A., Günay, G., Ersoy, A. F. (2019). Üniversite öğrencilerinde algılanan sosyal desteğin yalnızlık üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Sosyoekonomi Dergisi*, 27(41), 211-221.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (7.Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., Köklü, N. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

- Charney, D.S. (2004). Psychobiological mechanism of resilience and vulnerability: Implications for successful adaptation to extreme stress. *American Journal of Psychiatry*, 161,195–216.
- Cortes, L., Buchanan, M.J. (2007). The experience of Columbian child soldiers from a resilience perspective. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 29(1), 43-55.
- Daud, A., Klinteberg, B., Rydelius, P.A. (2008). Resilience and vulnerability among refugee children of traumatized and non-traumatized parents. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* , 2 (7).
- Demir, Ö., Aliyev, R. (2019). Resilience among Syrian university students in Turkey. *Turkish Journal of Education*, 8(1), 33-51.
- Doğan, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1),93–102.
- Duncan, D. L. (2020). What the COVID19 pandemic tells us about the need to develop resilience in the nursing workforce. *Nursing Management*, 27(3), 22–27.
- Eker, D., ,Arkar, H., Yaldız, H. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1),17–25.
- Ersoy, A.F., Ala, M. (2019). **Suriyeli sığınmacı ve mültecilere ilişkin görüşler: Osmaniye’de nitel bir araştırma. 3. Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi**, 54(3),1343–1356.
- Fontana, A.F., Kerns, R.D., Rosenberg, R.L., Colonese, K.L. (1989). Support, stress, disease: A longitudinal causal model. *Health Psychology*,8,175–193.
- Ganellen, R. J., Blaney, P. H. (1984). Hardiness and social support as moderators of the effects of life stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(1),156-163.
- Gez, A. (2018). Investigation of the relationship between psychological resilience and perceived social support of Syrian children and adolescents. Unpublished master's dissertation, Mersin.
- Görgü, E. (2005). 3-7 yaş arası otistik çocuğa sahip olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Hart, P. L., Brannan, J. D., De Chesnay, M. (2014). Resilience in nurses: An integrative review. *Journal of Nursing Management*, 22(6), 720-734.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. MA: Addison-Wesley.
- Kahriman, İ., Yeşilçiçek, K (2007). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1),10-21.
- Labrague, L. J., Hammad, K., Gloe, D. S., McEnroe-Petitte, D. M., Fronda, D. C., Obeidat, A. A., ... Mirafuentes, E. C. (2018). Disaster preparedness among nurses: a systematic review of literature. *International Nursing Review*, 65(1), 41-53.
- Langford, C. P. H., Bowsher, J., Maloney, J. P., Lillis, P. P. (1997). Social support: A conceptual analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 25(1), 95– 100.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71, 543–562.
- Malkoç, A., Yalçın, İ. (2015). Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, sosyal destek, başa çıkma ve iyi-oluş arasındaki ilişkiler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43)35-43.

- Mancini, A. D., Littleton, H. L., Grills, A. E. (2015). Can people benefit from acute stress? Social support, psychological improvement and resilience after Virginia Tech Campus Shootings. *Clinical Psychological Science*, 4(3), 401-417.
- Moos, R.H., Schaefer, J.A. (1993). Coping resources and processes: Current concepts and measures. In: Goldberger A, Breznitz S (eds). *Handbook of Stress, Second Edition*. New York, NY: The Free Press, 234–257.
- Nicholas, P. K., Leuner, D. (1999). Hardiness, social support and health status: Are there differences in older African-American and Anglo- American adults? *Holistic Nurses Practice*, 13(3), 53-61.
- Peltonen, K., Qouta, S., Diab, M., Punamaki, R.-L. (2014). Resilience among children in war: The role of multilevel social factors. *Traumatology*, 20(4), 232- 240.
- Rozanski, A., Blumenthal, J.A., Kaplan, J. (1999). Impact of psychological factors on the pathogenesis of cardiovascular disease and implications for therapy. *Circulation*, 99, 2192–2217.
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi* (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Smith, B. W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P., Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194–200.
- Sorias, Ö. (1988). Sosyal Destek ve Ruh Sağlığı. *EÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 359-369.
- Süleymanov, A., Sonmez, P., Demirbas Ünver, F., Akbaba, S.M. (2017). *International migration and children*. Transnational Press: London, England, ISBN: 978-1-910781-56-2
- Süleymanov, A., Sönmez, P., Demirbaş Ünver, F., Akbaba, S.M. (2017). *International migration and children*. London: Transnational Press.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. (Sixth edition). United States: Pearson Education.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29),
- Thompson, R. A., Flood, M. F., Goodvin, R. (2006). *Social support and developmental psychopathology*. In *Developmental psychopathology* (pp. 1–37). Hoboken: John Wiley & Sons.
- Topbay, Y. (2016). Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Weiss, M. J. (2002). Hardiness and social support as predictors of stress in mothers of typical children with autism and children with mental retardation. *The National Autistic Society*, 6(1), 115-130.
- Zimet G.D., Powel S.S., Farley G.K., Werkman, S., Berkoff, K. A. (1990) Psychometric characteristics of the multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 55(3-4), 610–617.

Research Article

Sığınmacı Ve Mültecilerde Psikolojik Dayanıklılık Üzerinde Sosyal Desteğin Etkisi

The Effect Of Social Support On Psychological Resilience in Asylum Seekers and Refugees

Cengiz KILIÇ

Dr. Öğr. Üyesi Atatürk Üniversitesi

Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

cengiz.kilic@atauni.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-1640-0132>

Extensive Summary

Introduction

Human beings are faced with many events or situations where coping skills are temporarily inadequate, intense uncertainty and causing confusion. While some individuals experience various difficulties such as anxiety and depression in the face of difficult processes, others can quickly get out of the negative mood caused by such difficult processes and return to their normal lives. The ability of individuals to successfully overcome these adverse conditions and to adapt to the new situation is expressed as psychological resilience (Doğan, 2015, p.93). At this point, it is important to identify traits or factors that can increase psychological resilience, such as optimism and active coping. Among these factors, social support has attracted great attention in the theoretical and empirical literature (Süleymanov, Sönmez, Demirbaş Ünver, & Akbaba, 2017; Gez, 2018).

Many studies have revealed that the social support system is a powerful resource in solving, preventing and treating the sociological and psychological problems of the individual and in dealing with difficult situations. As a matter of fact, it is known that individuals with a wider social support network are more successful in overcoming difficulties.

Among the difficult life events, migration, which has increased in recent years, has an important place. Therefore, adaptation to a new environment as a result of migration, which can be considered as a difficult process, is valuable in terms of the quality of life of migrating individuals and families. Therefore, this study aims to reveal the effect of perceived social support on the psychological resilience of asylum seekers and refugees in our country, which has received a large amount of immigration in recent years, in their adaptation to this process.

Methodology

The research was conducted with asylum seekers and refugees living in Erzurum province. A total of 190 research forms obtained as a result of interviews with asylum seekers and refugees were evaluated.

Approval was obtained from the Karabük Social and Human Sciences Research Ethics Committee regarding the suitability of the research form prepared before the data collection phase in the

research. The research form was filled in face to face with asylum seekers and refugees and through an interpreter.

In the study, a research form prepared by the researcher was used to determine the social support, resilience and coping strategies of asylum seekers and refugees. In line with the purpose of the research, the demographic information form, the Multidimensional Perceived Social Support Scale and the Psychological Resilience Scale were included in the research form.

In order to obtain general information about the research in the form of participants questions such as, age, marital status, number of children, educational level, employment status, country of origin, residence time in Turkey, the state of have friends in Turkey, the level of Turkish language knowledge are included.

Quantitative research methods were used in this study, which was conducted to determine the effect of social support on the psychological resilience of asylum seekers and refugees. Within the scope of the study, the data collected through the research form were first entered numerically in the "SPSS for Windows 22.0" program. After the data was entered into the "SPSS for Windows 22.0" program, it was checked whether there were any errors or deficiencies in the data, and the necessary corrections were made. Then, the frequency tables of the data were prepared and their mean and standard deviations were calculated. At the same time, the reliability values of the multidimensional perceived social support scale and the short psychological resilience scale in the research form were also examined.

In order to determine the relationship between the psychological resilience of asylum seekers and refugees and some demographic variables, "Independent Samples T-Test" and "One Way Anova" parametric tests were applied. Simple linear regression analysis was used to determine the effect of social support on the psychological resilience of the participants (Büyüköztürk, 2008, p. 91).

Findings, Conclusion and Discussion

It is seen that the relationship between the psychological resilience levels of asylum seekers and refugees and their educational status, the country of origin and Turkish language knowledge are important. Education level may have an impact on individuals' coping with the crises that may arise in life, and also on their behaviors of adapting to differences. It can be said that the similarities in the social structure of the host country and the country of immigration, or the more difficult and stressful living conditions in the host country facilitates adaptation to the migrated country and affects the psychological resilience.

According to the findings obtained as a result of the regression analysis, it was determined that the sub-dimensions of the perceived social support, friend and private person, were important predictors on the psychological resilience of asylum seekers and refugees. In other words, it is possible to say that the psychological resilience of asylum seekers and refugees who have social support systems such as friends and private persons has increased. The relevant literature also supports the relationship between perceived social support and resilience (Süleymanov, Sönmez, Demirbaş Ünver, & Akbaba, 2017; Gez, 2018; Mancini, Littleton, & Grills, 2015, Nicholas & Leuner, 1999; Terzi, 2008). For example, in the study conducted by Peltonen et al. (2014), it was found that children with high endurance levels had better friendship relationships. In the same study, it was observed that social support and peer relationships became protective factors in difficult conditions. According to the results of the research conducted by Demir and Aliyev (2019) to determine the sources of resilience in Syrian migrants who were victims of war, it was determined that the support of the host community, migrant support and social support, including support from family members, are protective factors. In the study conducted by Cortes and Buchanan (2007), the relationship between perceived social support, endurance and life satisfaction was emphasized.

At the same time, studies on how social support improves physical and mental health have shown that rich social networks can reduce individuals' risky behaviors (Rozanski, Blumenthal, &

Kaplan, 1999), prevent negative assessments (Fontana, Kerns, Rosenberg, & Colonese, 1989), and increase treatment adherence. (Moos and Schaefer, 1993).

Coping behaviors and resilience, increasing the individual's ability to recover and adapt to stress in the face of stressful situations, difficulties, traumatic events; It has been identified as important strategies in maintaining mental and physical health (Hart, Brannan, & De Chesnay, 2014). Individuals are likely to suffer negative mental and psychological consequences in the face of stressful events (disasters, disasters, epidemics, etc.) if they are not sufficiently resilient and do not have coping skills (Labrague et al., 2018; Duncan, 2020). It has also been stated that support from peers, colleagues, family and friends helps individuals maintain emotional balance in the face of threats and stressful events (Langford et al., 1997). Supportive family relationships, good peer relationships, adequate emotional expression and well-being in social life are indicators of psychological resilience are the findings of the study conducted by Daud, Klinteberg, and Rydelius (2008). In the study conducted by Topbay (2016), it was determined that perceived social support and family functions significantly predicted psychological resilience. In the study conducted by Weiss (2002), it was concluded that resilience is related to social support, and social support reduces the negative effects of stress. Similarly, in the study conducted by Ganellen and Blaney (1984), it was observed that there was a significant relationship between psychological resilience and social support, and social support was effective on life stress level. In the study conducted by Malkoç and Yalçın (2015), it was found that perceived social support by family, friends, and other important people contributed significantly to psychological happiness, and as resistance increased, psychological well-being increased.

As in every research conducted, there are some limitations in the scope of this research. One of the important limitations is the difficulty of reaching samples in terms of time and cost. Another important limitation is the difficulties experienced in communicating with asylum seekers and refugees. Another important limitation is that asylum seekers and refugees feel unsafe and anxious during the interviews.